

Oponentský posudek na rigorózní práci Mgr. Zity Havlíčkové
na téma
„Domácí násilí“

Domácí násilí je závažným společenským fenoménem, který je u nás předmětem hlubší pozornosti odborné veřejnosti teprve od konce devadesátých let. Úsilí vyvíjené za účelem ochrany obětí domácího násilí a předcházení tomuto jevu se projevuje v postupném vytváření řady preventivních aktivit, k nimž patří i nástroje právní. Zkoumání povahy domácího násilí a odpovídajících právních institutů, sloužících k potírání tohoto jevu, je tedy velmi aktuální.

Zpracování tématu vyžaduje interdisciplinární přístup. Základním předpokladem pro provedení komplexní analýzy dané problematiky je patřičná orientace v příslušných kriminologických, sociologických, viktimologických a také psychologických otázkách. Zkoumání právní stránky problematiky pak vyžaduje důkladnou znalost nejen trestněprávní materie, ale i souvisejících otázek patřících do jiných právních odvětví, zejména do práva občanského a správního. Je třeba konstatovat, že autorka všechny uvedené přístupy ve své práci v potřebné míře využila.

Práce je rozsáhlá, čítá 139 stran textu, k němuž je připojen devítistránkový seznam použité literatury a právních předpisů. Výklad je rozvržen do pěti kapitol, doplněných úvodem a závěrem. Jednotlivé kapitoly jsou vnitřně podrobně členěny, což zvyšuje přehlednost textu a usnadňuje orientaci v práci.

Hlavním cílem práce (viz str. 7) je podat obraz domácího násilí v naší společnosti a kriticky zhodnotit současné možnosti jeho právního řešení. Autorkou zvolené zaměření práce odpovídá celospolečenskému zájmu na hledání účinných forem právní ochrany před domácím násilím.

Po metodologické stránce práce vychází ze studia odborné literatury, judikatury a internetových zdrojů. Ocenění zaslouží zejména autorčina práce s judikaturou, která svědčí o jejím důkladném studiu rozhodovací praxi soudů.

Práce má logickou systematiku, odpovídající jejímu obsahovému zaměření. Východiskem výkladu je charakteristika základních otázek týkajících se domácího násilí (vymezení pojmu domácího násilí včetně jeho příčin a následků, profilu pachatele a oběti domácího násilí a procesu její viktimizace). Pojednání o právní ochraně před domácím násilím počíná rozбором otázek správního práva, v němž autorka věnuje pozornost policejní intervenci, postihu podle přestupkového zákona a úloze orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Navazující výklad o občanskoprávní ochraně před domácím násilím je zaměřen zejména na významné změny, které přinesl nový občanský zákoník a zákon o zvláštních řízeních soudních. Stěžejní kapitolu práce představuje rozbor trestněprávní úpravy otázek domácího násilí, v němž se autorka zabývá jednotlivými skutkovými podstatami trestných činů, aplikovanými na případy domácího násilí, a vybranými trestněprocesními instituty, které mají význam pro ochranu oběti domácího násilí. Poslední kapitola pak obsahuje stručný popis činnosti intervenčních center. V závěru jsou shrnuty hlavní myšlenky práce a formulovány podněty de lege ferenda.

Práci považuji za zdařilou. Autorce se v ní podařilo postihnout hlavní problémy právního řešení problematiky domácího násilí a podat ucelený obraz zkoumaného jevu. Oceňuji promyšlenost, s jakou autorka přistoupila k výběru rozebíraných otázek, i její závěry, byť výrazněji nepřekračují rámec návrhů obsažených v použité literatuře. Kladem práce je bezesporu fundovaná práce s judikaturou.

Autorce lze vytknout poněkud omezenou pozornost, kterou věnovala novému zákonu o obětech trestných činů a změnám, který tento zákon přinesl do trestního řízení (postrádám např. hlubší rozbor nového práva oběti na prohlášení o dopadu trestného činu na její dosavadní život, důkladnější zhodnocení významu pojmu zvláště zranitelné oběti nebo bezplatné právní pomoci, příp. právní pomoci za sníženou odměnu podle § 51a TŘ). Tento nedostatek se odráží i ve výběru použité literatury, v níž chybí nejnovější publikace zabývající se tímto zákonem. Jinak je možno uplatnit jen ojedinělé připomínky k dílčím otázkám. Tak přestupková recidiva, kterou autorka doporučuje postihovat jako trestný čin (str. 54 práce) byla původně obsažena v návrhu nového trestního zákoníku, ale nakonec byla vypuštěna s tím, že by se jednalo o přepínání trestní represe. Původní právní úprava trestného činu týrání osoby žijící ve společně obývaném domě nebo bytě nevyžadovala vedení společné domácnosti, jak autorka na str. 76 mylně uvádí. Na str. 101 postrádám stanovisko autorky k otázce, zda je možno podle ustanovení § 337 odst. 2 TZ postihovat i maření předběžného opatření uloženého v trestním řízení.

Celkové hodnocení uzavírám konstatováním, že posuzovaná práce odpovídá požadavkům kladeným na práce rigorózní. Doporučuji ji proto k obhajobě.

Při obhajobě by se autorka mohla zabývat otázkou, jaký význam pro ochranu oběti domácího násilí má v trestním řízení pojem zvlášť zranitelná oběť, zavedený zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů.

JUDr. Marie Vanduchová, CSc.

V Praze dne 22. 10. 2014